

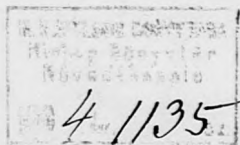

Kintzler Zoltán

Chronométre műórá és ékszerész

Aradon, Andrassy-tér 20. sz.

Kizárólag finom és szabályozott órái és jó ízlésű ékszerei, szolid árban kaphatók. Bárminő javításakat elfogad!

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

FELELŐS SZERKESZTŐ: KONISCH L. ISTVÁN.

ARAD, 1904. JANUÁR HÓ 17.

IV. ÉVFOLYAM 1. SZÁM. ==

== MEGJELENIK MINDEN

MÁSODIK VASÁRNAP. ==

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: JÓZSEF FŐHERCZEG-ÚT 22.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor.

Egyes száma 40 fill.

ALFÖLD

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI KÉPES FOLYÓIRAT.

Felelős szerkesztő: HONISCH L. ISTVÁN.

SZERKESZTŐSÉG: SZABADSÁG-TÉR 16. SZ.

KIADÓHIVATAL: ARAD, JÓZSEF FŐHERCEG-ÚT 22.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP.

Előfizetési ára: Egy évre 10 kor. Egyes száma 40 fill.

HAZAFISÁG.

Arad, január 16.

Miről lenne másról szó, mint a magyar hazafiságról. Ha számot vetünk arról, hogy a magyar hazafiság jegyében mi történt a mult évben, hát nagyon szomorú eredményre jutunk és belátjuk, hogy a független, önálló Magyarország megteremtésére még egy tyúk lépéssel sem haladtunk előre.

Pedig hát elég zürzavaros volt politikai szempontból a mult esztendő. Halásztak is elegendő a zavarosban a politikai stréberek, de kétes értékű hírnévnél egyébire nem vitték. Sok, sok szó esett mindenről, a függetlenségről, még több a politikai önállóságról, a magyar hadseregről, legrosszabb esetben a magyar katonai vezényszót remélték elérni a vérmesebb politikusok. A magyar vezényszó a legkevesebb, a mit megadnia kellett volna a szoldateszka hatalomnak, de fájdalom, szomorú csalódás ért bennünket. Még az is ellenünk volt, a kiről azt hittük, hogy hatvanhét óta igazán a szívünkhöz nőtt.

Dehogyan nőtt szívünkhöz a király, távol áll ő a mi nemzeti érzelmeinktől. Hogy ez így van, arra elég bizonyosság a chlopyi hadiparancs. Ezt nem is feledtetni el magyar ember soha. Még ha akarná is elfeledni, újra meg újra eszébe juttatják azok a lelketlen osztrák banditák, a kik mindenáron törölni szeretnék a magyar nemzeti szellemet a föld színéről.

Mély fájdalom fogja el az igaz magyar lelkét arra a tudatra, hogy a magyar hazafiság mindenkor ellenszenves a szent István koronáját viselő legfőbb hadur előtt, a magyar király előtt... De hát miért kell ennek így lenni, miért?... Ki mondott én, hogy miért van ez így és hogy hatvanhét óta miért kell ennek úgy lenni, a mint van...

Kevés kivétellel mindazon politikai egyé-

niségek, kik a kormány hatalmi polcán ültek és ülnek, mind elvetemedett hazafiatlan udvaroncok, akikben egy cseppnyi nemzeti jellem, becsület nem maradt meg akkor, mikor a király szobájába léptek. Ugy átalakultak ők, mint a hernyó: formátlan, akaratnélküli bábbá! És miért?... Hát nem éppen olyan ember a király is, mint akármelyik embertársa... Nem-e porból lett és nem-e porrá lesz, mint akár a templomajtóban alamizsnáért esengő koldus?...

Nem-e éppen úgy van szive, vére, husa és esontja a királynak, mint akár annak, a ki hódolatra hozzájárul?...

És mégis azok a hatalmi nagyságok nem mertek szembe nézni a királylyal és nem merték neki megmondani az igazat; azt az igazságot, a mi a nép, a milliók lelkében él, hogy vége lesz a király iránt ragaszkodó magyar hűségnek, hogy vége lesz annak a glóriának, mit a Szent István koronája a Habsburg-Lotharingiai osztrák főnek ad. Vége, vége lesz, ha az osztrák császár be nem látja azt az igazságot, a mit a magyar királynak el kell ismernie.

Hiába való volt az egy évi harc, hiába volt a küzdelem. A hires, az évezredes magyar hazafiság eltörpült, összezsugorodott, mint a megriadt sündisznó, azzal a különbséggel, hogy az összezsugorodott sündisznó éles szőre visszariasztja a támadót; a magyar hazafiság pedig megengedte, hogy leköpdössék, megrugdossák és még hogy areul is vágja néhányszor a bitang osztrák... Ez az igazság. Így van ez, és nem másként...

Három miniszterelnök volt a mult évben. A harmadik, Tisza István, bevezett az új évbe is. És ugyan mit nyartünk vele?... Azt, hogy Pitreich, ez az osztrák lovag és hadügyminiszter újra arcátlankodik, újra azt mondja bornirt észjárásával: hogy coki magyar

vezényszó, pokolba a naiv magyar követelésekkel . . .

Tehát ennyire jutottunk. Kérhetünk, követelhetünk, fájdalomunkba sirhatunk, vagy ha úgy tetszik, nevető göres is elfoghat bennünket és az örületbe is vihet . . . Pitreichot és társait, de még az osztrák császárt sem hozza ki az a sodrából . . .

Ugy kell ez nekünk, felette sokra vittük hires és lovagias magyar hazafiságunkkal . . . Pokolba az udvariassággal! Az orvtámadást nem lovagi karddal kell visszaverni, hanem füttykössel, hogy a dereka törjön az osztrák martalócnak. El kell venni a kedvét minden időkre ennek a vérszopó bestia néptörzsnek és vezetőinek attól, hogy a magyar ügyekbe beavatkozzanak . . .

De hát hol van az az ember, a ki vezetőszerepre vállalkozni mer, hol van az a világpolitikus, a ki az eltévedt magyarokat visszatértíti abba a szellembe, amelybe minden magyarnak lenni kell. Talán Kossuth Ferenc? Ez a név minden nagyra becsülést megingat maga ellen. Csak a dicsőséges mult — Kossuth neve ragyog fényesen és maradandón, Ferenc nélkül . . . Nem a magyar tépte le a babért Kossuth Ferenc politikai működéséről, ő maga tépte le azt.

Az a néhány politikai fullajtár, kiknek kenyér a képviselőség, bizony, bizony nem tehetnek másként, mint a hogy azt vezérük előírja. És aztán így jutott kátyuba az ezer éves nemzeti igazság, a melyet Pitreich, de még az osztrák császár is szívesen lát a pocsolyában.

Uj politikai mozgalomra van szükség. Uj vezetőre áhítozik a rendellenes magyar társadalmi és politikai élet; olyanra, aki nem sajnál kockáztatni semmit, a ki nyíltan szembe mer szállni a kamarillával és a ki nem röstelli szemébe vágni az eltévelyedett honfiaknak, hogy az ingatag, a talpnyaló és uszályhordozó politikával nem lehet semmire menni. Hanem bátran szembe kell szállni a haza elleniségeivel. És ha szóval, alkotmányos erővel meggyőzni nem lehet őket arról az igazságokról, amelyek a magyart megilletik: ám szakadjon el akkor a kötelék, az a négyszáz éves rabszolgalánc, mely Magyarországot jogtalanul Ausztriához köti . . . Szakadjon el Magyarország az osztrák császárság bitorló jogára alól! Ezt követeli az ós magyar hazafiság és a nemzeti becsület . . .

Mert hát bármennyire is szépítjük a dolgot, bizony nekünk nincs magyar királyunk . . . Épúgy nincs, mint a hogy el van törölve már századok óta az ország politikai önakarata.

Hiszen az ország belügye is úgy intéztetik el, a mint az Ausztriának, de legjobban az osztrák császárnak inyére válik . . .

Hiszen most elég zavaros idők jártak és mégis indemnitás megszavazása nélkül az udvartartás milliókkal többet fog zsebrevágni a nélkül, hogy a magyar nép millióinak csak egy szava is volna hozzá.

Lám, lám, tényleg csak néptörzs a magyar, az osztrák császár és névleges magyar király szemében. Mert ha más volna a meggyőződése, akkor bizony respektálná azt, a mi egy népet nemzetté tesz az uralkodója szemében.

Hol van hát a hazafiság, hova lett a magyarból az ősei lelkében fogant szent érzelem, mely mindenek felett kell, hogy dicsőségesen ragyogjon az ember lelkében . . . Ez az, a mit nem lát be az osztrák vérből származó uralkodó . . . És mivel nem látja, hát nem is respektálhatja. De hiszen respektálták és elismerték a magyar lelkében fenn lán-goló hazafiságot, mikor azt az uralkodóház előtt Bécsben Kossuth Lajos személye képviselte . . . Amióta a magyar hazafiság Bécs utcáit is lecsendesítette, annyira, hogy a bécsi burgból szabadon, de eszeveszetten futottak a koronás nyulszívűek, a kik hála jelül később bitó alá küldték azokat, a kik lovagias hazafiságuknak áldozatai lettek: azóta letűnt a magyarok csil aga és nem is nagy esoda, ha nem akar fennragyogni.

Hol van hát egy nagy férfiú, kinek lelkében lángol az örök igazság szövétnéke. Ha van ilyen, ha létezik a haza határain belől — ám álljon eő! . . . Szent esküvel merem fogadni, hogy milliók állnak majd mellette . . . És akkor döröghetnek az ágyuk, csilloghat a szuronyerdő, záporoként hullhat az osztrák golyó, nem fogja az a magyar ember testét, nem, mert a milliók győzni fognak . . . győzni fognak azért, mert a hazafiság szent tüzetől lesznek áthatva . . .

*

Hogy vannak még magyar honfiak, és hogy uj hazafias mozgalomra akadnának még tiszta magyar lelkű emberek, akik vezető szerepre vannak hivatva, az kétségtelen . . . Nemrég olvastam, hogy Budapesten a munka után a hajnali órákban több újságíró azt a kérdést tette fel, hogy: ha Magyarország köztársaság lenne, ki lenne leginkább méltó arra, hogy köztársasági elnök legyen . . . A titkos szavazás eredménye Bánffy Dezső báró neve lett . . .

Ugy látszik, hogy lassan átgyuródik a közszellem, mert nemcsak Budapesten, de or-

szágszerte éreznek úgy, mint azok, a kik Bánffyra szavaztak . . .

Bár hajnalodna már, a hazafiság szent tüzének lángolása mellett . . . Mert akkor aztán jó éjszakát lehetne mondani úgy Ausztriának, mint a Habsburg-Lotharingiai háznak.

Liptófalvi István.

A z A l f ö l d .

Rólunk van szó. E cikkely címében minden benne van, a hitünk, a reményünk, szorgalmunk és munkásságunk. Eddig betöltött pályaiutásánkat jól ismeri az olvasó, tehát nincs mit arról nagyhangon beszélni. Csupán szerényen hivatkozunk arra a tényre, hogy lapunk mostani száma a negyedik évfolyamba lép. Köszönet az olvasónak azért, hogy így rendületlenül kitartott mellettünk. És köszönet az olvasónak azért a kegyért is, melyben a jövőben is részesíteni fog bennünket. Mi mindenkor tudni fogjuk kötelességünket és arra fogunk törekedni, hogy szíves olvasóink bizalmát minden időkre kiérdemeljük.

Az „Alföld“ marad az, ami volt: kedves olvasmánya annak a körnek, amelyet meghódított. Ezentul is minden utázzattól ment, eredeti és lelkiismeretes írásunkról meggyőződhetik az olvasó, hogy mi távol állunk minden befolyástól, a szívünk, az igazságérzetünk vezetői tollunkat. Tehát mi nyugodt lelkiismerettel és kitartó szorgalommal olvasóink szíves pártfogása mellett folytatjuk írásainkat.

Az Alföld szerkesztősege.

Az „Alföld“ előfizetési ára:	
1/4 évre	2 kor. 50 fill.
1/2 „	5 „ — „
egész évre	10 „ — „

Az „ALFÖLD“ kiadóhivatala.

Az „ALFÖLD“ második kötetéhez művészies kivitelű bekötési táblák 2 koronáért a kiadóhivatalban megrendelhetők. Arad, József főherceg-ut 22.

SZABÓ ÁGNES.

Valahonnan az a hír jött;
— Hallga, csak hallga!
Szabó Ágnes, édes urát
Minduntalan csalja!

Valahonnan az a hír jött;
— Hallga, csak hallga!
Szabó Ágnes — édes urát
Ugy találták; halva . . .

Valahonnan az a hír jött;
— Hallga csak hallga!
Szabó Ágnes, hogy ártatlan,
Eskü alatt vallja!

Valahonnan az a hír jött;
— Hallga, csak hallga! . . .
Szabó Ágnes — a szomszédok
Ugy találták; halva!

Karafiáth Jenő.

KRÓNKA I.

ZSINDELYKE ÉSZREVÉTELEI.

(Ellesett párbeszédéből.)

Sok minden történt utóbbi krónika írásom óta, Japán és Oroszország közt kiütött a háború. Az igaz, hogy ez minket nem valami nagyon érdekel, de a humanitás szempontjából mégis nagy vétek az, hogy az emberek egymásra rontanak, mint a vadállatok. Hogy mikor hódít tért magának az általános lefegyverzés humanus és szent eszméje, azt bizony nehéz lenne megállapítani. Ép olyan nehéz a jövőbe látni, mint akár csak az emberek lelkébe . . . Szint: elképzelem, ha az a pénzsóvár néhai Eremités Pál országos képviselő belátott volna gyilkosainak a lelkébe, hát minden bizonynyal nem következett volna be a borzasztó katasztrófa. A rettenetesen pénzéhes emberek újra példát vehetnek erről a szomorú esetről és beláthatják, hogy az emberi élet oly semmi, mint akár csak egy szunyog élete. Miért akkor hát ezt a semmis életet — ha lehetőségünkben is van — megnehezíteni másoknak, alantasainknak, a szegényeknek és az anélkül is nyomorultaknak . . . Hogy ez sok pénzsóvárnak hiába való beszéd, azt én jól tudom . . . De azt is tudom, hogy Eremités esete még is sok ilyen embertelen pénzeszsák sivár lelkéig hatott. De az okulás bizony elmarad, mert az ilyen embernek fő a pénz és újra csak a pénz.

Pedig hát mi is tulajdonképen az a pénz? — Azt mondja erre az olvasó, hogy a pénz minden. — Isten, ördög, vallás, rang, vagyon, jólét, szerelem,

szeretet, jótékonyság, alamizna, lelkiismeret és becsület. Hát talán igaza is van az olvasónak, de én még se osztom abbéli véleményét, mert a pénz még se minden! Hogy ezt érvekkel be is bizonyítsam, arra kevés itt a hely. De azt nyugodt lelkiismerettel és a szívem sugallatából mondhatom, hogy a pénz a leghaszontalanabb alkotása a világegyetemnek és nem érdemli meg azt a hatalmat, a mit képvisel. Én teljes lelkemből utálok és gyűlölöm a pénzt, nem azért, mert hogy talán nekem nincs annyi pénzem, mint más gazdag leánynak. De, mert a pénz teszi fertelmessé az embert, és egy sorba juttatja az oktanálattal. Vagy nincs elég példa arra, hogy mire képes egyes embereknél a pénz hatalma.

Felette szép dolog az, ha a gazdag ember juttat valamit koldus embertársának; de még istenibb cselekedet az, ha a szegény ember áldoz valamit arra, hogy még szegényebb embertársa nyomorúságos életét megkönnyítse vele.

Ha sok sok szegény ember összeáll és a jótékonyság jegyében tehetsége szerint áldoz a szegényebbekre, bizony az nagyon kedves dolog és fényes bizonyítéka a jószívűségnek, de még inkább a műveltséget bizonyítja az ilyen humánus cselekedet.

Hogy a jótékonyság témájánál maradjak, nem mulaszthatom el megemlíteni az aradi országos muri vásár fényes sikerét és annak egyes epizód eseményeit . . .

Urbán Iván és gróf Brédáné tényleg nagyszerű munkát végeztek a jótékonyság terén. A segítő társak pedig felette dicsőre méltó kitartással fáradoztak azon, hogy siker koronázza a megtestesült eszmét. Ki is tudná elsorolni annak a sok szép aszszonynak és leánynak a nevét, a kik közreműködtek azon, hogy a szegények valamelyes gyámolításban részesüljenek.

A napilapok eléggé foglalkoztak az országos muri vásárral, így hát nekem nem igen sok maradt új mit megemlíteni a szépen sikerült jótékonysági muriról.

Egyébként volna egy és más megjegyzésem az országos muri vásár rendezésére vonatkozólag, de hát minek okozzak egyeseknek bosszankodást, inkább a jobbik oldaláról említek felegyet-mást.

Tehát egész helyesen tette a kitűnő rendezőség azt, hogy mindenkinek hozzáférhetővé tette az országos vásárt, a mi tényleg már a fogalomnak is megfelel. Mert hát a demokratizmus nincs kizárva az országos vásárról: résztvehet azon ur, paraszt csirkefogó, zsebmetsző, lóköltő egyaránt.

Még az országos muri vásáron is akadt néhány mesterinas és néhány csirkefogó. Gorkij Éjjeli menedékhely című darabnak egy alakját utánozta egy ur, a kiből sokan Deutsch Izire (a Füles Bagoly elkeresztelése) ismertek. Volt még egy pár csirkefogónak maszkírozott alak, biztosan tudjuk, hogy kik

voltak, de a nevüket azért elhallgatom. A vöröshaju csitri barátnőm nem győzte eléggé dicsérni Lőcs Rezsőt, ki igazán, mint a rendező-bizottságnak elnöke, megérdemli a pálmát. Szívélyes, előzékeny volt mindenkivel. Lőcs Rezsőben nincs egy mákszemnyi gög, uri és nemes minden mozdulata. Ha nem volna nős, bizonyisten rávetném a szememet olyan módon, mint a hogy a szépséges Deutsch Izí veti a szemét Főti Fridára. Nem is maradt Izí a táncra a murivásáron, hanem sietett hű lovaghoz illően hazakisérni a bájos Friduskát, mert mint ő mondta, holnap kettőt játszik a szegényke. Jól mulattunk, mikor a szép Izí húzogatta a lecsuszamló bordó belépőt Frida gömbölyű vállaira, milyen boldog volt Izí donzsuán abban tudatban, hogy ezt csak egyedül ő teheti meg. Óh istenek, görög istenek, milyen boldogság is lehet az, ha dr. Deutsch Izinek lehet valaki minden gondolata.

Csak ne lenne olyan helytelen felfogása ennek az Izí donzsuánnak. Rettenetes módon kacagtunk azon, amikor a fülünkhez jutott, hogy a Füles Bagoly szerkesztőjének barátságos kézszorítással, hála rebegések közt köszönte meg, a következő csip-csup hirekben megjelent szatirikus hírecskét:

Cs. Endes Dani, az Aradi Híradó agilis szerkesztője, népszerű lapjának 10 éves jubeliuma alkalmából újabb tíz évre szerződtette legékesebb tollu munkatársát: dr. *Deutsch* Izit.

Egy kitűnő dramaturg, egy kitűnő tárcairó, a ki még hozzá Gorkij Maximot is kiemelte az ismeretlenség homályából, hogy köszönhet meg komolyan ilyen szatírával és élcel feleresztett hirt . . .

Dehát ilyesmí kitelik dr. *Deutsch* Izitől, mondta vöröshaju barátnőm.

Egyébként — folytattam én — ezen én se csodálkozom, mert elég, hogy Izinek az ember a szeme közé néz, tisztában van azzal, hogy bajusztalan arculat, a szem tükre, a furesa alaku homlok és koponya mit rejt magában . . . Ebbeli kijelentésemet vöröshaju csitri barátnőm hahotával fogadta és a következőket mondta:

— *Deutsch* Izí arculatján legjobban tükröződik vissza a feltétlen, a nemes lovagiasság, de leginkább a nők iránti feneketlen, mélységes vonzalom. Példa erre az is, hogy alig nézett reá Almássy Lola egy kis görbe szemmel s máris elkeseredésében lóhalálban Főti Frida után vetette magát a megfélemezhetlen Izí donzsuán.

Nem folytatom tovább csacska nyelvű csitri barátnőm többértelmű megjegyzéseit, hanem áttérek sokkal komolyabb dolgokra.

Igazán nem csodálom, ha manapság annyira töri magát minden tízezrek hozománnyal nem rendelkező leány arra, hogy színésznő legyen. Hiszen olyan isteni karriért még a jobb pártiszámba menő férjhezmenés sem biztosít az embernek, mint a színi pálya. Nem is szólva Fedák Zsazsáról, a ki mahol-

nap százezrekkel fog rendelkezni. A karriéresinálásban Fedák Zsazsa igen messze maradt Perényi Margittól, a ki nem kevesebb, mint milliomos felesége lesz. Ez már aztán tagadhatatlanul érdekes esemény, a mi már azért is látszik bizonyosnak, mert a menyasszonyjelölt művésznő lenyilatkozta ezt a hirt. Hogy Perényi Margit milliomosné lesz, valószínűleg ezután még jobban megostromolják a muzsacsarnok kapuit a színművészetre álmódzó mindenféle leánytehetségek. És ez nem is csoda, hogy ennyire merész vágyak dagasztják a leánykebleket, mikor még a férfiak is már jóval túl a harminc éven rá adják a fejüket arra, hogy színészek legyenek . . . Itt erre a legszemszédettebb példa Mariházi Miki, a ki ma-holnap színészóriássá vedlik át előttünk . . . Még alig két év előtt, mikor Tarján Gidát kreálta fesztelen tudatlansággal, senki se hitte azt, hogy olyan roham lépésben haladjon elő a komédiásművészetben . . . Az igaz, hogy nem való bonviván színészek, még kevésbé vivőr szerelmesnek és mégis megesezt vele az a mennybéli véletlen kitüntetés, hogy az Aranyhídban mégis ő játszotta a fő férfi szerepet, a mit Bónisnak kellett volna játszani . . . Hogy mit tesz ebben a szerepben Mariházi Mikit látni: — én nem láttam, csupán hallgatózva a tantimtól tudtam meg, — hogy, maga a visszaélés a színjátszás művészetével. A tantim, mondta, hogy kétségbeejtő azt nézni, a mint szerelmesen turbékol azzal a rekedt organummal és minden szinpadai kedvesség hiányával . . . De hát honnét is veszi azt a merészséget, hogy ilyen szerepeket el mer játszani, valószínűleg jóbarátságba van Bónissal, a ki csupa baráti szíveségből engedí érvényesülni a vígszínház második Hegedüs Gyuláját (?).

Én erre a kijelentésre felette hosszú és csodálkozó arcot vágtam, hogy Mariházi Miki második Hegedüs Gyulának tartja magát és ezt vöröshaju csitri barátnőnek fel is említettem, — a ki egyébként mindent tud — még azt is, hogy Mariházi Miki dehogy tartja magát második Hegedüs Gyulának, sőt Ditrói tartja őt annak. Ugyan is Mariházi Miki beküldte a helyi lapok kritikáit és ezekre egy barátságos levélben azt írta Ditrói: „örvendenek, hogy egy második Hegedüs Gyulájuk lesz . . .“

No már a tantim szerint, ha Ditrói látta volna a híressé lett Mikit az Aranyhídban, hát bizony vissza vonta volna azt, a mit a levélben megírt . . . Hogy is lehet Ditrói olyan könnyelmű, hogy az aradi színikritikusok nyilatkozatára üti fel Mariházi Mikit Hegedüs Gyulává . . .

Én meg vagyok arról győződve, hogy örvendeni fog a két milliót elpuccolt — ezt Miki Sarkadinak szokta mondani — és Aradon bonviván jellem szerelmesnek felcsapott Mariházi, ha a Vígszínházban harmadrangu, vagy legrosszabb esetben inasszerpekhez jut. Mennyire fog ő majd visszavágyakozni

Aradra, erre a mucsafészekre, ahol a kritikusok jóvoltával ugy terem a nagy zsánerű színművész, mint árokszélén az utilapu . . .

Istenkém, milyen rettenetes hideg volt az embernek az orrocskája majd lefagyott. A téli saison már tényleg mindenképen előrehaladt. A koresolyázóknak igazán szerencsájük van.

A koresolyázásról jut eszembe, hogy lovag Zolnay, a hirneves vivómester egyremásra koresolyázik a katonatisztek becsületén. Alig hogy lehordta Formaneket a hazaszeretet, a magyar sovinizmus jegyében, újra szálkát talált a nagy-kikindai huszártisztek magyarságában. És hogy azok nem reagáltak lovag Zolnay hazafias köpenyegbe bujtatott krakélereskedésére, a nagy-kikindai újságban lehordta őket mindeknek, csak jónak nem. Nagyon természetes, hogy a daliás huszártiszteknek ugy kell cselekedni, a mint azt a katonai törvénykönyv előírja. Tehát egy cseppet sem lehet csodálkozni azon, hogy a gyalázkodásra nem vágták izzé-porrá a lovag vivómestert Ulrich és Pauer főhadnagyok . . . Mert hát ott van a háttérben Formanek, kinek személye mindenkör villámhárító annak a katonatisztaek, ki nem méri össze szablyáját a lovag vivómesterrel. Valószínűleg most már polgári bíróság elé kerül az ügy és valószínűleg még Zolnay járja meg azért a bős magyarságáért, a mivel mindenképen hírnévre akar szert tenni . . . Csakhogy a mi sikerült tocsvai Bónisnak, nem okvetlen kell, hogy sikerüljön lovag Zolnay vivómesternek.

Ebből az összegomolyodott ügyből az a tanúság, hogy tényleg ideje lenne már az egész hadsereget megmagyarosítani, hogy ne lehessen bősma-gyarkodni a lovag Zolnay-féle sovinizta magyaroknak.

Szegény zsidóság, akár mennyire is vannak egyesítve magyar társadalmi szempontból e drága hon polgáraival, azért mégis, ha arra alkalom van, kiélesedik a felekezeti rendbontó szelleme. Most is, hogy az új zsinagógáról van szó, hát legelső sorban a katolikus templom jó előtérbe, a melynek építése már nem is nagyon soká száz éve, hogy vajudik. Én katolikus leány vagyok és jól tudom, hogy a világ uralkodó vallása a katolikus, de hát végeredményében építkezési szempontból mégis csak azé a felekezeté az elsőség, a mely hamarabb megvalósítja azt a tervet, a mi a városnak is előnyére szolgál . . . Ugy látszik, hogy zsidó polgártársaink csak zsidók maradnak, keresztény polgártársaink és a katolikus püspök szemében.

Pedig hát pénz beszél, a kutya meg ugat. Ha egy gazdag és nem éppen csunya zsidó kérő jönne, bizony hozzá menne feleségül —

Zsindelyke.

A FEKETE HAJU TÜNDÉR.

Eredeti tárcsa.

Írta: **Márkus Alajos.**

Réges-régen Virág Erzsi volt a falu legszebb leánya. Szép volt a szeme, arca, piros ajkái, de legszebb volt a haja. Virág Erzsinek a hajában rejlett hódító ereje, hódító hatalma.

Aki egyszer érintette azokat a bársonynál is simább hajszálakat, nem volt annak többé nyugodt éjszakája.

Virág Erzsi hajával hódította el a legényeket. El is nevezték: „fekete haju tündér“-nek.

A falu végén lakott egy kis kunyhóban apjával anyjával s két testvérével. Nem volt boldogság az életük. Az öreg Virág dologkerülő ember volt s a boros üveg mellett érezte magát a legjobban. Virágné asszony inkább a nyelvvel dolgozott, mint a kezével, a ház körül, hol az egyik, hol a másik volt hasznavehetetlen.

A munka és gond Erzsi vállára nehezedett. Kezeit feltörte a kapa, de azért soha egy panaszos szó nem jött ki ajkára. Csak midőn az apja hazajött a koresmából s borosfővel ok nélkül szidalmakkal illette akkor hullt ki a könnyű szeméből, akkor sirt, zokogott keservesen.

Pedig csak egy szavába került volna s felszaritották volna könyveit. Sok kérő fordult meg házukban de Erzsi mindnyájuknak ajtót mutatott.

Nem ismerte még a szerelmet, aztán nem is akarta elhagyni szülőit. Az a sok legény hiába epedett utána, ő rájuk sem hederített.

Egyszer aztán minden megváltozott.

Az uraság fia hazajött a városból. Gyönyörű száll legény volt, minden leány szeme megakadt rajta.

Erzsi éppen a kútnál volt, amidőn az urfi ellovagolt előtte.

Erzsi a lódobogásra felpillantott s arca olyan lett, mint a piros rózsza.

Az urfi leszállt lováról, hozzámert s egy korty vizet kért. Erzsi odanyújtotta kannáját, de az urfi elfeledte azt elvenni, midőn meglátta a fekete haju tündér piros arcát selyem haját.

Béla urfi most már nem vizre szomjazott. Átölelte a leány karsu derekát, de az, mint a gyík, kisiklott az urfi karjai közül, és égő arcát kezébe rejtve, futott, menekült előle.

Az urfi mindennapos lett Virágék házában, Erzsi nem adta ki az utat neki s az öregek sem haragudtak az uri vendégre. Hej! mert most már nem kellett a kenyérszerzésre gondolni. Volt pénz, amennyi csak kellett.

A fekete haju tündér szive is olyan volt, mint a többi leányé. Nagyon szerette az urfit s hitt neki, mint a szentírásban.

Hej! pedig ha tudta volna a valót, ha tudta volna, hogy midőn az urfi az első látogatás után felkereste vig társait, ugy kacagott, amint mondá:

— Fiuk' engem üldöz a szerencse. Ilyen hal még nem akadt a hálomba.

Jaj annak, a ki szép és szegény!

Az urfi elérte célját. Hogyne, mikor olyan jól tudott szerelmet hazudni.

A legények nótát csináltak Erzsi esetéről s ott dalolták el ablaka előtt. A fekete haju tündér sápadt arccal, összeszorított ajakkal hallgatta végig a nótát, aztán odarohant piciny gyermekéhez, őrvongve ölelte keblére s esőkolta mindaddig, míg a kis gyermek szive megszünt dobogni, piros ajkai elkékültek, szemei örökre lezárultak.

A fekete haju tündér megfojtotta gyermekét.

S mikor kivitték a temetőbe, nem tudott ő már se sírni, se nevetni nem tudta mi történik körülötte, csak mereven nézett maga elé s folytonosan azt mondogatta: „Menjünk már az esküvőre! Menjünk már, menjünk már.“

Szegény Erzsi, bár eltemettek volna téged is gyermekeddel.

Az érzéketlen bíró szeméből kiesordult a könnyű, mikor látta a falu legszebb leányát a vádlottak padján s mint az minden kérdésére csak ezzel a négy szóval felelt: „Menjünk már az esküvőre!“

Nem ítelték el. Megbüntette őt már az Isten. Hazabocsájtották, hadd éljen, hadd szenvedjen.

II.

Öreg idő telt el. A vén Virág és Virágné sirján tizennyolcszor zöldült ki a fű.

A fekete haju tündér még élt. Ott lakott a falu végén egy kis kunyhóban. A jó emberek ellátták őt étellel, itallal Csak a fiatalság félt tőle. Pedig nem bántott senkit sem. Ritkán hagyta el kunyhóját s ha olykor-olykor kiment az utcára, csendesesen, némán haladt tova. Ha meglátott egy legényt, odament hozzá, megfogta a karját s könnyörögve szólt: „Menjünk már az esküvőre!“

Nagyon megviselte az idő. Arcáról eltűntek a rózsák, karesu termete meggörnyedt s az egykor oly szép fényes fekete haja hófehérré változott.

Várta, várta a halált, de az nem akart érte eljönni. Végre nagysokára megkönyörült rajta az Isten.

Szép tavaszi nap volt. A falu népe ünnepre viradt.

A legények ünnepelő ruhába sűrögtek-forogtak az utcán, meg-megálltak egy-egy ház kapuja előtt. Husvét hétfője volt. Minden leánynak akadt párja; egy lány sem maradt szárazon. Jaj volt annak, akit a legények a kuthoz vihettek.

Éppen javában folyt az öntözködés, midőn

egyik legény összeborzadva, elkiáltotta magát: „Jön a fekete haju tündér!”

Csakugyan ő volt. Csendesesen, félénk léptekkel közeledett a vig csoport felé. Ősz haja felbomolva hullott vállaira s palást gyanánt borította el azt a termetet, amelynek egykor nem volt párja a faluban.

Amint odaért a legényekhez, végig nézett rajtuk, elégtlenül mosolygott, majd fonnyadt ajkára illesztve csontos ujját, susogva kezdett beszélni:

— Pszt! csendesesen legyünk. Együtt vagyunk mindnyájan! . . . Mindjárt, mehetünk: Béla mindjárt itt lesz. Várjunk!

Siri csend állt be. A legények lassan elvonultak a kúttól. Ajkukat lezárta a részvét és félelem.

Az örült most hirtelen megragadta az egyik legény karját.

— Csakhogy itt vagy végre! — kiáltott ujongva. — No jer, menjünk. A násznép együtt van már. A pap is várakozik reánk. No jer édes Bélám. Menjünk már az esküvőre.

Az örült hangja remegett, nagy szemével könnyörögve nézett a legényre, ki kiszabadította karjait s félrehuzódott.

Virág Erzszi szemei félelmesen kezdtek csillogni, s vadul kiáltotta:

— Hát nem jössz? Hát nem szeretsz?

— Megyünk haza Erzszi néni. Előbb feltesszük a menyasszonyi koszorút, aztán úgy megyünk az esküvőre, — szolt erre egy legény.

Az örült mosolygott.

— Igen? Akkor hát menjünk. Felteszem a koszorút, szép leszek, nagyon szép leszek. Megmosom a képem márciusi hóval, feldiszitem a nyakam piros galárral. . . . De hát . . . de hát . . . nem mehetnének-e mi mindjárt az esküvőre? Oh! menjünk már az esküvőre . . .

— De hiszen tudja édes Erzszi néni, hogy koszoru nélkül nem lehet esküdni — felelt a legény.

— Igen, igen tudom. Menjünk tehát tegyük föl a koszorút. Ah itt a víz . . . Mindjárt megmosakodom.

Odarohant a kúthoz; gyorsan a víz fölé hajolt, de a mint meglátta arcát a víz tükreben, összeborzadva sikoltott:

— Jaj! Valaki van odabenn! Csunya vén boszorkány. Rám vigyorog, megront a szemével. Vén boszorkány! Távozzál, távozzál! Uram Isten védj meg engem! Vén boszorkány el . . . el . . . el . . .

A fekete haju tündér nem fejezhette be szavait. Nem szolt többet, eljött érte a halál. Egy zuhanás . . . s vége volt mindennek. Amint el akarta üzni a kútban vélt alakot, nagyon behajolt a kút párkányára, s bebukott a kútba.

Ótt halt meg, hol először találkozott csábitójával, ahol először volt igazán boldog . . .

KRÓNIKA II.

PARASZTOK ÉS KATONÁK.

A talpasi csendélet. —

Arad, jan. 16.

„Aradmegyének egyik sarkát megméltelyezte a szocializmus s mióta ez felütötte ott a fejét, egyik kavargás a másikat követi, évről évre dolga akad a csendőrök és a katonák fegyverének s folyik az embervér, hasonlóan a hegyi patakhöz.“ — Ezt a mondatot kevés látnoki tehetséggel előre kiolvastuk az alispán ur évi jelentéséből. A fejünk rá, hogy a tekintetes vármegye a rendellenes községi állapotok okát kizárólag a szocializmusban fogja keresni és megtalálni, s a fejünket ígérjük arra is, hogy e rendellenes állapotok orvoslására a fő és alispán urak nem néztek más eszköz után, a csendőr és katona fegyvereken akadt meg a szemük, ez nem alaposan orvosol ugyan, de radikálisan s azonkívül kevés fáradsággal jár: egy átírat az ezredparancsnoksághoz, egy távirat a belügyminiszterhez s aztán rajta, föl a szuronyokkal, töltésék a fegyvereket s be avval a golyóval a polgár hasába, a teste közepébe, ne éljen inkább, semhogy a méltóságos és nagyságos megyei urak talpa nyalatlan maradjon.

Hát igaz, tökéletesen úgy áll a dolog, hogy a megyének azt a részét is lefoglalta magának a szocializmus, sőt az is szinig az, hogy azóta vannak a zavargások, amióta ott a szocializmus tana talajra talált. Az igaz, de igaz-e emellett az is, hogy ezeknek a zavargásoknak oka is a szocializmus? Ez súlyos kérdés s mi nem merünk olyan hamar feleletet adni, mint amilyen meggondolatlan sietséggel a megye fői a gyilkoló fegyverekkel s az éles töltényeket Talpasra rendelte.

Hiszen már azon vitatkozni lehetne, még, pedig erősen lehetne, hogy még az esetben is ha a szocializmus oka volna ezeknek a rendellenességeknek, fegyveres erőszakkal és éles lövegekkel kellen-e azokat helyreigazítani? Mi azt hiszük, hogy nem, s higyük el végre — legfőbb ideje ennek — az aranygallérok és a hivatali copfok viselői, hogy a szocializmust már komolyan kell venni s ha kinövései vannak, azokat komoly érvekkel, tervszerű munkával kell leküzdeni s nem puskatüzzel, nem csendőrszuronyal.

Mi azonban most is, épen úgy, mint a seprősi esetenél, tagadjuk, hogy ennek a lázadásnak oka volna a szocializmus. Nem, nem oka. A szocializmus csak megmutatta az okot, azt

az okot, mely annyira nem fekszik a szociálizmusban, hogy épen ez küzd ellene, s hogy ezt az okot a lakosságnak sikerült megtalálni, az éppen a szociálizmusnak köszönhető.

Azt kell tehát tekintenünk, hogy ez a tisztítási processus, amit a szociálizmus végez, üdvös-e? Azt kell tekintenünk, hogy vég-eredményben kárral vagy haszonnal jár-e ez a munka, s csak azután szólítsuk elő a fegyvereket és a katonákat. Nos, a kár és a haszon mérleget nem nehéz fölállítani. A talpasi paraszt szenved a gazdasági viszonyok alatt, szenved a földesurai kapzsisága miatt, szenved az előljárói lelketlen hűtlensége miatt, még a saját lelkipásztora is felülteti. Lehet ilyen körülmények között esudálkozni az elégedetlenségben, lehet-e ilyen körülmények mellett erőszakkal elfojtani olyan mozgalmakat, amelyek az efajta piszkok el tisztítására igyekeznek, ne azok ellen rendeljék ki a fegyveres erőt, akik a maguk véres verejtékével fizetik ezeket az igazságtalanságokat hanem azok ellen akik ezeket elkövetik, akik ezeket az adófizető polgár pénzével fizettetik meg.

Ahány puskalövés Talpason elhangzik, annyiszor sokszorozódik a vád azok fejére, akik becsületes törekvéseket erőszakkal akarnak elfojtani.

CSIK ESTÁN BÁ.*

Irtta: Végh I.

Olyan anekdota féle kis történet ez, minden magasabb igény nélkül. Nem szól esatákról, véres ütközetről, csak egy egyszerű szürke székely ember furfangos eszéről.

Történetem megtörtént rég, valahol a Székelyföldön. Krónikás nem jegyezte fel. Irás nem maradt ez ügyről, de tán most is szájról-szájra adják Csik Están bá történetét. Elmondom hát az esetet, úgy a mint az megtörtént s mint azt nekem nagyon régen elbeszéltek Székelyföldön. Háromszék kis falujában: Albisban élt Csik Están bá, híres volt a tréfáiról, mert falujában nem volt olyan ember, a kit Están bá meg nem tréfált volna. Egyszer pipaszónál ülnek, ő és az ő jó komája Dulló Péter. Keveset szól mind a kettő, annál többet gondolkoznak. Egyszer megszólal a Péter „okos ember a mi papunk, van ám neki bőven esze — annak ám az észjárásán te se tudnál ám tul járni.“

— Mit, hogy én nem?! mondja Están. Fogadjunk egy disznócskába Péter komám, tul fogok az eszén járni

— És fogadtak. — Itt a kezem, mondja Dulló, s az én kezem nem disznóláb.

A ki vesztit egy disznócskát fog ám a másiknak adni.

* István.

A pap mellett lakott Están. Jó szomszédok ők már régen. Ott dolgozgatott minden nap. Szerette a tisztelendőt. Bizott a jó Están bában s nem volt titka, amit rá nem bizott volna.

Lassan Erdély bérci között hűvösre vált már az idő. Elmult az ősz, jött a tél rá, s jött a sok jó disznóölő.

A faluban sorra kezdték s a kinek volt disznócskája, azt megölte s a legjavát az apróléknak a tisztelendő urnak küldte s ő szívesen elfogadta. Végre maga a tisztelendő ur is öletett két szép kövér disznócskát s az Están bá mint szakértő volt a fő disznóvágó hentesmerter. Nálánál izletesebben senki sem tudta elkészíteni a jó kolbász, véres, májas, gömböc, hurka féleket.

Mikor már készen voltak a felaprózással, este felé járt az idő. Egyszerre csak nagy titokban félre hívja Están bát a tisztelendőt.

Mondván neki „baj van Están!“

— Mi volna az tisztelendő? Nem szeret az Isten minket, mikor ily szép disznót ölünk s mellette jól gömbölyödünk. (lévén a tisztelendő ur kövér ember) zárjel közt legyen ez mondva.

— Hát az a baj Están gazda, hogy nekem az egész falu küldött hurkát, kolbászt, vérest — legjavát a disznócskáknak, s én ezt szépen elfogadtam, mondván, adjou a jó Isten helyette még ezer annyit. Hát az a baj Están gazda, ha én ezt mind visszaküldöm, nekem nem marad majd semmi a leölt szép disznócskából!

Vakargatja Están gazda csendesesen a fületövért „Biz az baj. Baj bizony nagy, de hát mit lehetne tenni?“

— Tudok egyet! mondja a pap. Tudja-e kee mit kell tenni. Majd ha este együtt ülünk asztalomnál a falu színe javával, berohan kee és kétségbeesve, mintha tán a tatár jönne, elkiáltja: „Végünk van! a föld színéről ellopták a leölt két disznót!“

— Nagyon helyes — mondja Están. Nem hiába mondja az irás, hogy csak a papnak vagyón esze.

— De már előbb, mondja a pap, átszállit kee alkonatnál, ha már úgy besötétedett, mindent a kee kamrájába. Megértette?

— Hogyne, hogyne!

És úgy is lett. Están átszállította a két leölt disznót a saját kamrájába s elre tette, mintha csak az övé lenne. A vacsora alatt teljes hűséggel ábrázolta a kétségbeesett disznóvágót, hogy mint lopták el az orra elől a szép disznócskákat, és milyen gyalázatos módon lett meglopva a legjobb tisztelendő ur.

Nagy sajnálkozások között oslott szét a torozó vendégsereg és senki sem gondolta, hogy milyen furfanggal állította őket falhoz az agyonsajnáltság szegény tisztelendő ur.

A tisztelendő és Están bá úgy nevettek a felültetett balga népen, hogy még a könnyük is potyogott bele.

— Soha ilyet, ez megér egy pár hurkát, kolbászt. Ugy-e Están?! — mondja a pap. Ezt már bizony jól csináltam?!

— Jól bizony! mondja az Están. S mint a ki jól végezte dolgát, mindketten szépen lefeküdtek...

Másnap várja a tisztelendő, hogy az Están majd csak eljö s haza hozza a két disznócskát. De bizony még arra felé sem nézett az Están bá. Eltelik megint vagy két nap, az Estánnak hire hamva. Harmadnap

AZ ALFÖLD SZÉPSÉGRÓVATA.

Deutseh Hajnalka.

átmegy a tisztelendő, hogy már jó lesz hazahozni a két disznócskát!

— Miféle disznócskát?! — kérdi Están.

— A mit át vitt, az enyémet — mondja a pap.

— Tán álmodik a tisztelendő?

— Ennek a fele se tréfa, nem emlékszik Están gazda? Harmadnapja... tudja, nem emlékszik? — No!

— Nem én! Ezelőtt három nappal! — még azt sem tudom, ma mit ettem, nem hogy azt tudnám, hogy három nappal ezelőtt mit tettem. A tisztelendővel kezdett forogni a világ, azt sem tudta, mit feleljen Hiába való volt minden kapacitálás, Csik Están bá nem emlékezett vissza semmire. Végre a tisztelendő megunt a sok huzavonát és Están bát beperelte. Ki volt tűzve a tárgyalás napja is már, de pár nappal megelőzőleg beállított Están bá a tisztelendő urhoz. Alázatos hajlongások közt kért pardon gratiát, de mindhiába ő nem tud vissza emlékezni semmire. Hivatkozva a felebaráti szeretetre, arra kérte a tisztelendő urat, hogy adna neki valami megviselt ruhát, a mit ő már nem visel, hogy illendően tudjon megjelenni a bíróság előtt.

A tisztelendő urnak nem volt mit tenni, adott neki egy öltözet ruhát s felöltöztette Estánt tetőtől talpig. Egyszóval csizmát és kalapot is kapott Están gazda. Nagy hálálkodások és köszönetések közt büszkén távozott. Egyre hajtogatva még utközben is, hogy ő még most sem emlékszik semmire, hanem azért a jó Isten áldja meg a tisztelendő urat.

Pár napra rá volt tárgyalás ez ügyben. Megjelentek pontosan. Están bá a tisztelendő urtól kapott ruhában előkelő pózban helyezkedve el, nyakig begombolkozva, még most is következetesen tagadott.

— Hát csakugyan nem vitte el kee a disznócskát? — kérdi a bíró

— Minek, mikor nekem úgy is lesz disznóm! feleli Están. (értve a Dulló Péter disznócskáját.)

— Majd ha fagy — mondja a tisztelendő, — az én disznóm nem a kendé.

— Az már igaz — feleli Están — de még utoljára azt hiszi a tisztelendő, hogy ezek a csizmák is az övéi!

— Persze, hogy az enyéme! —

— Na itt van mi! — mondja jelentősen mosolyogva Están a bíró felé — én nem tudom, hogy van az, de a tisztelendő ur egy idő óta azt hiszi, hogy a világon minden az övé! Még tán ezek a ruhák is az övéi, a mik rajtam vannak?

— Persze, hogy az enyéme, — kiált közbe színeből kikelve a pap.

A bíró szánakozva csóválja a fejét — s ezzel a pör az Están javára dőlt el, azt híven a bíró, hogy a papnál egy kerék hiányzik. A pap el lett utasítva — és Están bá megnyerte a fogadást, melyért ezt az egész dolgot nagy furfanggal kieszelte. Haza szállította a két leölt disznót a tisztelendő urhoz s továbbra is jó barátok maradtak, de megkapta a kővér disznócskát Dulló Pétertől, ki elismerte, hogy nagy ördög az ő komája, Csik Están, ki még a papot is le tudta főzni. Van ám Están bának magához való esze.

S ha nem untatom a kedves társaságot, olykor-olykor e mesélek egy-egy ilyen göbé apróságot.

KÁRHOZAT.

Irta: Nikelszky Géza.

Egy hervadó, szép, ifju élet,
Azok közül, kik lázas aggyal,
Idő előtt a sirba térnek,
Mert nem bírnak véralkatukkal.
Arcát a láz rózsásra festi,
A hogy kokottját ölbekapja,
Karjait fáradtan leejti,
S beszél álmodva, félig alva.
Olykor megcsuklik . . . Majd folyékonyan,
— A hogy csak készíti egy-egy lázroham —
Szavai a régi pajtások között.
S míg meg-megáll egy szép emlék fölött:
Egy hang tördelten, zsongva sirja,
Hogy csókra, ölelésre bírja,
A fonnyadt lelkek énekét:
A kéj dicséretét . . .

Öleljetek, csókoljatok!
Ölembe könnyüvéréü leányok,
Hadd részegítsen ajkatok —
Mámort nekem, mást nem kívánok!
Többé nem oltja már a szomjám,
Ha meghuzódom egy sarokban,
Ha nézem, hogy más mit mivel —
Nem vagyok én jobb másnál semmivel!

Poklot! A tüzet áhitom!
A kéj legyen a láng-sírom.
Hadd haljak izzó tűzhalállal,
Forró szerelmi lángolással,
Ha főlemeszt majd szenvedélyem,

Eróm csöppenként fogyni érzem!
S ha lelkem elszáll egy sóhajba:
Ajkamon esüggjön lányak ajka,
Hókeble keblemen pihengjen,
Karja fonódva átöleljen,
Testem fölött szívből kacagjon,
Hogy nem lehetett itt maradnom,
A mikor olyan szép az élet,
A szerelem, a csók, a véték!

Megundorodtam az erénytől,
A képmutatással beteltem,
A mennyei semmittevéstől
Előre megborzong a lelkem,
A nagyképűsködő gyügyögje
Kopott moralját: meg nem árt:
Neki sem lesz külömb jövője,
Neki sem szántak szebb halált,
Hadd higye csak, hogy feddhetlen ragyog
A feje fölött a martir glóriája:
Nem hallja meg az új kor, mit gagyog,
Nem érti meg, mert — önmaga bírja! . . .
Igyunk leányok! éljen a morál!
Fenekig! . . . aztán törjön a pohár —
Töltsetek újra! . . . S most: sokáig éljen
A szűz-erény, a nő-szemérem!

Miért hazudjam? Vétkező fajomból
Minek válnék ki? . . . Vérem megtagadjam?
Eszmét, tárgyát meritsek önmagamból,
S álmodjam esupán — szelid angyalokról? . . .
Bohó beszéd! . . . Jer! édesítsd meg ajkam,
Mutasd ki a fogad fehérjét,
Hadd lássam benned a sátánt magát!
Légy ördög! ne hogy csak beszéljek:
Érezem rajtad a pokol szagát!
Ugy vagy te szép, ha ördög vagy valóban,
Ha a kigyófog ott van fogsorodban;
Ha míg cirógatsz, érzem körmödöt
És lelkedben találok üszköket,
Mik arra jök, hogy elperzseljenek
Utánam még sok ifju-életet . . .

Ki önmagát az életből kizárja,
Az a való-életre érdemetlen!
Míg a nagyvilág élveit kinalja:
Bolond, vagy gyáva, ki nem telhetetlen!
Abból, hogy a lelkek pokolra szállnak,
Sem kára nincs, sem haszna a morálnak,
Mert se nem nyer, se nem veszít,
Ki vétkezővel vétkezik,
Talán csak önmagának árt,
Ki kikacagja a morált,
Semhogy kövessen ósdi barginaságot:
Önsírájáról még élve tép virágot!

Mentsetek meg a tiszta öntudattól,
Mert a józanság elnyögöz, lehangol,
Gyönyört nekem! habzó italt, szerelmet,
Hogy bánatot, bajt — mindent elfelejtsek!
Öleljetek, csókoljatok!
Ide, ölembe hát leányok,
Hadd részegítsen ajkatok —
Mámort nekem, mást nem kívánok!
Mert nem oltja többé a szomjám,
Ha meghuzódok egy sarokban,
Ha nézem, hogy más mit mivel —

Nem vagyok rosszabb másnál semmivel!
S ha éppen úgy emészttem el magam,
Legyen hát a kéj megtorló halálom!
Magam akartam! . . . Utolsó szavam:
„Mea culpa!“ . . . és a szemem lezárom . . .

. . . S csak mosolyog . . . Ringatja lelkét
Az éjszakázók esendes böleselése
Homlokán kiüt a verejték,
Minden kis vizgyöngy: egy-egy csöppnyi vére,
Érzi, hogy rég elszámolt önmagában,
De míg csak pezsgő habzik poharában,
Bálnak, gyönyörnek ninesen semmi hűjja:
Addig szó nélkül bírja, egyre bírja,
Vigasztalják, ölelgetik, becézik,
S ő kiüríti a kehelyt fenékig,
Régi nótáját huzzák a cigányok,
Egészségére isznak jóbarátok:
A tánc, a nóta vígan egyre járja —
Ugy is meghalunk nemsokára! . . .

A RÉGI VIRÁGOK ILLATA VISSZASZÁLL.

Irta: Krúdy Gyula.

I.

A kis Anna beteg volt és apró öcsesei virágo-
kat hoztak neki. Mert már kikeletbe hajlott az idő,
pázmás, langyos eső hullott a mezőkre, a minek
nyomában tavaszi virágok fakadtak. És a tavasz —
e szép tavasz első virágait odahelyezték a fiuk az
Anna ágyára, kilesvén a pillanatot, mikor aludt.
Akarták, hogy szenvedő hugocskájuk virágok között éb-
redjen. Ibolyák és szagos füvek között, a mik mo-
solyogva lepték be a fehér párnát szőke fejecskeje
körüli. Anna fitos orrocskája máskor pajkos és dévaj-
kodó vonalakat mutat, amint kacagón néz a világba,
— de most, most, mondom olyan volt a fitos or-
rocska, mintha sohasem látott volna csinyeket és
mosolygó perceket leperegni maga előtt, most halo-
vány volt, szinte áttetsző és bus. Sápadt a kis Anna
homloka is.

De a virágok már előre mosolyogtak. Odasi-
multak az ibolyák a párnához. Hajába, a szőkébe is
elrejtözött némelyik. A szagos füvek, a mik az er-
dön teremnek, bokrok alján, lágy illatokkal szállták
körüli a fehér arcoeskát, a fehér, arany liliomokkal
pingált vaságyat, még az orrosságos üvegek felé is
szállt belőlük egy sugárnyi. Boldogan várta minden
a nesztelen, árnyékes leányszobában, mikor nyitja ki
Anna a csöpp szemét, hogy meglepetten rájuk mo-
solyogion és ők visszamosolyogjanak.

II.

Most a szomszéd szobában halk beszélgetés
kezdődött, tul az üveges, zöld ripszfüggönyös ajtón,
a melyiken tul az ablakok következtek, éledező cse-
repes virágaikkal, aztán az utca, ahol emberek jár-

tak el, hol sokan is kérdezték, elhaladván a ház előtt, mintha csak így jutott volna eszükbe:

— Ugyan miért is beteg a kis Szerémi Anna? — e kis hölgy, csillaga a téli báloknak?

De a nagyszobában most másféleképp beszélgettek. Az özvegy és Matt Judit, e kemény vénleány:

— Csak lassan, édes Jutka, csak hallkan, kérlek. Ő itt van a szomszéd szobában. Alszik szegény, — mondta az özvegy sóhajtóan látogatójának.

Judit pergő nyelvű, rekedtes szavu hölgy volt. Tudván magáról, hogy már nem fiatal, sőt szép sem, így szokatlanságaival és eredetiségével vélt hódítani.

Sebes beszédre készült. Hosszut is lélezett. De az özvegy kérésére mégis halkabbra fogta szavát.

— Szegény, szegény . . . ej, ej, ki gondolta volna? — De ez nem is lehet másképp. Én előre láttam a télen. Kisztenné is ilyenformán szólott hozzám az evezősök bálján. Meglásd, Judit hugom, a kis Szerémi Anna megadja az árát ennek a sok mulatságnak. Minden bálon ott van. A többi lányok alig juthatnak csak egy fordulóhoz is miatta . . .

Judit, a rideg, miután látta, hogy az özvegy nagyon kedvetlenül fogadja Kisztenné véleményét, jóakaratulag tette hozzá:

— No, igen, igen . . . Kiszten Marcsa az idén se ment még ferjhez. Érted lelkem?

A rideg Judit már nem is igen ment leány-számba. Az asszonyok tegeződtek vele. És éppen annyit tudott, mint egy asszony. Így szabadon nyilatkozott a leányokról is, a kikhez voltaképpen még ő is tartozott.

— És lám, szegény Amuska csakugyan betegen érte meg a szép tavaszt . . . Pedig milyen szép az idő . . .

Igy Judit még néhány megjegyzést tett a szép tavaszra. Az özvegy figyelmesen és komoran nézett rá, amint ott ült vele szemben a nagy szobában.

III.

Hirtelen elhallgattak mind a ketten. Fenyegető csend volt ez. Judit, a rideg, — ő már régen árva, és vezeti a Matt házat, dirigált és öcsesít is ő nevelte, — összeharapta az ajkát. Gyorsan mondotta, pergő nyelvvel:

Az öcsém, akibe Annád szerelmes, szívem. is ugyanezért beteg, — ma tilalmam ellenére hazaérkezett a nagybátyjától, a hová a múlt hónapban küldtük.

— Mikor nyilvánvalóvá lőn, hogy a leányomat el akarja venni, — szólott az özvegy, csendes hangon közbevágvá.

A dusgazdag Matt familia feje, a rideg Judit,

most már úgy érezte, hogy megvan törve a jég. Sebesen beszélt:

— Jól mondtad, lelkem, hisz nagyon jól tudom, te sem helyeselted volna e házasságot, — fűzte közbe és apró, szurokszinű szemével körülgurigázott a szobában. — Mert e házasság, hogy minden lett volna, csak boldog nem, az bizonyos, lelkem

Az özvegy mozdulatlanul ült a széken. Két karját összefonta mellén, szürke fejét hátrabilentette.

Judit előrecsuszott a szék szélére. Egyik kezével napernyőjére támaszkodott, a másikkal különböző gesztusokat irt le. Szemét azonban mereven szögezte az özvegyre a rideg Judit, midőn e kényes dologról beszélt:

— Mert a dolog így áll: egy Matt fiu szegény leányt nem vehet el. Minket, a Mattokat lenéz itt sok familia. A rongyosok. Akik egykor urak voltak és négy lovon kocsiztak. A négy ló azonban elment a kocsiival, és ők itt maradtak, lakván düledező, vén házakban, ahol a zszindelyen által becsöpög az eső, és még reparaturára sincs pénzük, de ránk néznek-e azért? A rongyosok!

— Ránk? Mert az apánk mézszáros volt és olyan kőházat épített, mely első itt . . .

Judit, a rideg, fulladozott és a napernyője nyelét szorongatta keményen a férfias vén hölgy, beszélven ama rongyosok által lenézett Matt-familiáról.

— Az én uram csak egyszerű hivatalnokember volt, — szólott az özvegy szeliden.

Judit rekedt hangjával élénken kiáltott:

— És a penzióból éltek, lelkem, édes Teréz. És így mindenesetre jobban szeretlek benneteket azoknál a rongyosoknál. De mi, ketten, Matt Imre és Matt Judit, vagyonosok eléggé, nem hozhatunk szegény leányt a mi kőházunkba. Nem. A kölyök bolond, a számár Imre . . . De ugy-e, te sem helyesled a dolgot. Értem a házasság dolgát.

Ebbe a kemény Juditba apja, a mézszáros kapzsi vére szorult, durva erősségével és szokimondásával. Meg pártában maradt. S városkánk polgári köreiben Judit mint eredeti hölgy szerepelt.

Az özvegy sápadtan, megmeredve hallgatta a Judit érveit, amelyeket felhevülten, önfeledten im nyíltan kitalált. — Aggodalmasan nézett a ripszfüggöny felé. Szürke hajával, görnyedt, öreges tartásával nagyon fájdalmas és szomorú volt. Ő csak Annát, a kicsit, a szívéből fakadottat szerette, aki im egyszerre, — hogy és miként jött ez? Oh, az megesik a szives, apró leányoknál, — szenvedni kezdett. És fogyni is. A mivel az efféle leányos betegségek járnak már. Csendesesen fölállott és kissé félrevonva a ripszfüggönnyt, belesvén a szobába. Anna, a csöpp, nesztelenül aludt a tavaszi virágok között.

IV.

De már ébredezett.

Ugy félénken, álmatagon, amint a március leánykái bujnak ki zöld levélkéik közül a locsogó erdőn, patak csevegése, légbeli muzsák mellett. Hosszu álmukból. Most Judit, a szigorú, halkan kezdett beszélni:

— Mert . . . (A rideg Judit zavartan fordította félre éles, szurok-színű szemét.) Mert egyszer . . . Akkor még. Azok közül a rongyosok közül valaki ép úgy keresztültánczolt velem egy telet még akkor . . . Bálokat, hol én boldog voltam annak a rongyosnak a karján. És a tavasz így lelt engem is, a számár leányt. A rongyos elvett egy másik rongyost. Inkább kellett neki az, mint Matt Judit . . .

Zavart lón. Lesütötte a szemét:

— Igen, igen . . . Inkább. Én pedig halálra váltan feküdtem, mikor a tavasz szellői surrantak el az ablakaim előtt.

Az ajtón halkan kopogtak. Megnyilt az és egy barnahaju, barnaszemű fiatal férfi lépett be. Judit meglepetten ugrott föl. Dühösen mondta:

— Tudtam, tudtam . . . Hát mégis eljöttél?!

Matt Imre derülten és mosolyogva közeledett. Az özvegynek kezét csókolt és csöndes szeretettel nézett a nényére.

— Mikor megparancsoltam, hogy nem szabad többé erre jönni a gondolataidnak sem — folytatta Judit. Imre nagy, erős és barna, mosolygott. Kissé habozva, de eléggé nyugodtan. A mint a szikár, sovány Judit szembe állott vele.

Az özvegy aggodalmasan emelte föl az ujját.

— Csendesesen! . . . És a ripszfüggöny felé intett.

Imre azt mondta:

— Hazajöttem. És hallottam, hogy beteg. Hát eljöttem.

Közelebb lépett a nényéhez. És a keze után nyult. Halkan mondta:

— Ha szeretsz, Judit . . .

Judit idegesen toppantott.

— Ha szeretsz . . . És ha emlékszel rá, hogy egyszer úgy tavaszon beteg voltál te is. És én a kis öcséd neked hordtam a párnádra a tavasz első virágait . . . Ha emlékezel.

Judit mereven nézett maga elé. Egyszerre csöndesen bólintott a fejével.

— Igen, egy rongyos mián — mormogta halkán — Ibolyát hoztál. Szagos füveket . . .

Az özvegy csendesesen közbevágott. Onfeledten, halkán:

— Az én Annámnak is azt hoztak ma a kis fiaim.

V.

A kicsi Anna már ébredt. A virágok között, a amelyek szerelmesen simultak vala az arcához, ha-

jához, mintha örködték volna álma fölött, a mi szép volt. És im szép közöttük az ébredés is. Boldog. A hangot is halja im. Az álombeli hangot. Méla férfibaritont.

Honnan jöhet-e hang? Tán a zöld ripszfüggöny mögül?

Most az ajtó megnyílik. A méla férfihang szerető mentegetőzéssel mondja.

— Most már szabad benézni, ha beteg is . . .

Ha beteg is, ha virágok simulnak szerelmesen arcához, szőke hajához a kicsi Annának. Judit pedig a rideg Matt-leány mereven áll a szoba közepén. Arcát régi virágok visszazálló illata lengi körül. Régi tavasz, régi virágaié.

SZIVEM.

Mi leez belőünk, mondá szegény szivem,
Reméljünk még, vagy hiába minden?
Mi leez, ha ő is elhagy engemet
És özszetöri árva lelkemet?

Mi leez belőlem, mondá, ha nem szeret.
Ha egy napon majd elhagy, a kinevet?
Mit kezdjünk akkor, mondá, szegény szivem,
Reméljünk még, vagy hiába minden?

Ugy fáj a lelkem, ha rá gondolok,
Mert nélküle én mihez is fogok?
Hízen ő az én életem napja,
Mi lenne hát, ha ő is elhagyna? . . .

. . . Rózsás jövőből hallok egy regét,
Ahol ő nyujtja nékem szép kezét,
És hű szerelmet esküszik nékem,
A golgotánhalt Jézus nevében.

Milyen kár, hogy ez csak egy szép álom,
Melynek valóját hiába várom,
Mert aki őt eltárhoz vezet,
Máe leez tudom, nem az ki szereti.

HOLLÓSI SÁNDOR.

A HAVASI SZÖRNY.

Hatalmas hegységek között, ezüst kígyó gyanánt csörtet tova a Moldva folyó, melynek kristálytisza vize egy-egy kiálló sziklán megtörik s hangos zuhogással esik alá. Majd a havasi pásztorral buvocs-kát játszik, egyszerre eltűnik, jó darabig a föld alatt folyik tova s majd ismét látható lesz. A meredek hegyoldalon kecskenyáj legel, mely a pásztor tilinkó szavára olykor-olykor felveti fejét s aztán tovább keresi a füvet. Messziről úgy hangzik a tilinkó, mintha valamilyen hegyi manó szórakoztatná a tündéreket . . .

Benn a rengetegben, egy kis gunyhó előtt súbáján pihen Vlad a havasi pásztor. Pipájából hatal-

mas füstkarikákat eresztet a magasba s egyszerre mint a kinek valami jó gondolata támadt felugrik s fejét előre hajtva figyel. Ekkor látni csak megtermes növést. A távolból fütty hallatszik, melyre Vlád csakhamar megadja a választ s ugyanakkor vad futással halad le a völgybe, hol már a keresői várják.

— Csakhogy megjöttetek hiveim, alig vártalak benneteket, azt hittem, hogy sohasem tértek vissza! . . . Milyen jó hírt hoztatok a ti Vladotoknak!

Erre előlépett a legtávolabbról jött kém. Sok hírt hoztam jó uram, talán többet is mint kellene . . . válaszolt élénken a jövevény. Új királyt választottak odaát Magyarországon, nagy a lelkesedés mindenfelé, mert az új király a hadverő Hunyadi fia — Mátyás. Sokat várnak tőle. — azt mondják, hogy Bécsben is járt s ott sok új dolgot tanult.

— Hah! . . . kiáltott fel erre önkénytelenül Vlad. Tehát a civódásnak vége lesz odaát s így dem juthatunk előre. Soha sem leszünk elnyomott népeink élén, mert a török is erős szemmel tekint reánk. De nem azért vagyok én Vlad, hogy ne tudjak ezeknek az eszén átjárni, ha majd Mátyás király jön ellenem — akkor magyar, ha pedig Mahomed szultán jön — úgy törökpárti leszek. Ilyen taktikával okvetlenül előre jutunk! . . . Most pedig esküdjünk hiveim! . . . Ezzel térdre borultak a rengeteg közepén s megesküdtek, hogy egymást sohasem hagyják el, összetartva fognak a közös célért küzdeni. S a tömeg az eskü után megindult vérengző útjára melynek két ország fejedelme alig tudta eljéni. A had gyorsan mint a gondolat haladt előre, melynek igazi vezére — Vlad lett. Ma felgyújtott falu, holnap embermészárlás tette európai híressé a vajdát és a felkelő haramiákat. A nép félt a havasi szörnyetegtől, mely valóságos vérszopó volt. S mikor az Olt föl ómentén egy csomó községet tett a földdel egy színűvé, hátrapillantott társaival Vlad, a moldvai vajda.

— No hiveim, ezt is jól végeztük — szölt a hatalmas törzsfőnök, — hanem most siessünk a tűzpróbához. Még le sem nyugodott a nap, — mikor Vlad társaival megérkezett a hegyek közé, egy hosszú esürhöz, melybe zivatarok alkalmával a szabadban legelésző kecskenyáját zárták el.

— Rendben van-e minden? — kérde kíváncsian Vlad a esür előtt őrtálló szolgától.

— Igen vajda, négyszáz erdélyi ifju van be, zárva, itt az ideje, hogy pálcát törj felettük . . .

— Tűz lesz felettük, nem pálcá — válaszolt indulatosan a vajda, miközben üszköt esóvált s egy pillanat alatt lángban állott az akol nádfedeles tetője. Halálhörgés, siralom, vad üvöltés tör elő, a esür belsejéből s Vlad sátáni mosolylyal nézi a pusztulást. Lelkét nem ingatja meg az égbekiáltó borzalmasság, csak vér árán tud népének vezére lenni . . .

— Most vezessétek elő a fogoly török követet parancsolá Vlad. A szolgálhad szétugrott, mert nagy kitüntetés az annak, ki a foglyot a hatalmas főnök elé vezeti. Fején hatalmas zöld turbánnal, meghunyászkodva közeledik a török, s a kegyetlen vajda elé érve arcaborul.

— Láttál-e mindent hitetlen kutya? — kérde büszke tekintettel Vlad.

A szolgál, mint valami Allahra, úgy tekint a vajdára s halkkan felel:

— Láttam! . . .

— Most pedig menj hazádba és mondd meg uradnak, Vladtól sosem kap adót, mert neki nem parancsol. Ő Moldva független ura és fejedelme. Ha pedig nem tetszik neki a válasz, jöjjön ellenem, megtanítom őt is tisztességre! Most pedig pusztulj előlem! . . .

A szabaddá lett fogly, egyik módjára esüszött oldalt s mikor távolért, eszeveszett futásnak eredt, mert félt. Fogly a vajda megmástitja szándékát. A vajda pedig tovább indult, hogy megkezdett munkáját folytassa, hogy emberi vért ontsón, mert csak ezek árán vivja ki Moldva trónját.

* * *

A Moldva folyó melletti erdőségben nagy sereg közeledik Vlad tartózkodási helye felé. Minden zugot felkutattak, de a vajda nyomára nem akadtak. Ekkor a hadtest megállapodik s az előre küldött kémek visszatérve jelentik, hogy Vlad a szomszédvölgybe tanyázik. A török seregnek sem kellett több felvilágosítás, mint a prédájára éhes oroszán óvatosan halad előre. De a havasok fia, Vlad megérzi a veszélyt, számított erre s ő sem vesztegel, gyorsan elhelyezi embereit. Mint a hiúz, ki az utolsó ugrást teszi meg, fogta hátba az ellencéges hadat, egy óra sem telt el, a hadtest le volt fegyverezve s Vlad a törhetetlen vajda már előre örült a kizsárnak. A hány török, annyi halálnem. Egynek fejéhez szögezi a turbánt, a másikat lenyuzatja elevenen, a harmadiknak a talpáról lenyuzatja a bőrt s aztán sóval hinti be, a negyediket karóba huzza. És így tovább osztogatja a földi kinokat, melynek a halál volt a legkegyelmesebb megváltása.

* * *

Ünnep van a Moldva mellékén, minden község ünnepi díszet ölt magára, a férfiak egybegyűlnek s várják az új és szelid vajdát Radult, mert Vlad számukra megszűnt. Mátyás király a kegyetlen vajdát társaival elfogta és Buda várában fogságba vetette. Pince börtönben senyved, megnőtt hajával, szakállával és körmével olyan, mint egy vadember s olykor-olykor felugrik, pusztá kézzel a falat döngeti, rossz neki a fogság . . . S amerre tekint, a kivégzett áldozatok képe jelenik meg, az ártatlanul kiontott vér kiált felé, s a folytonos gyötrelmek megőrjítik az egykor oly hatalmas vajdát . . .

S a nyitott ablakon behallatszik a Duna vízének csobogása, melynek hangja olyan mint a Moldváié — s még ez is emlékezteti Vladot a havasokra. Tombol, kacag, táncol, nagyokat ordít s a várban elhaladó lakájok így szólnak egymáshoz, — „Hallod, hogy szórakozik a havasi szörnnyeteg!...”

* * *

Azóta nagy idő telt el, a vajdaság megszűnt, a török hatalom nagysága a porba hanyarlott, csak egy maradt meg a régi időkben — a magyar vitézség!

Pethe Jenő.

ALFÖLDI HIRESSÉGEK.

Domány József.

Ausztria rendesen rádupláz, a magyar iparra, a kereskedelemre és a nyers termények kivitelére. Azért érvényesül olyan nehezen a mi kivitelünk, mert mindig előttünk nyargal az az infámis osztrák érde . . .

A magyar nagykereskedőnek bizony sokat kell küzdenie addig, amíg áruinak a megérdemlő keresletét meg tudja szerezni a külföld piacán. Azért aztán bizony nagyon könnyen össze lehet számlálni azokat a nagykereskedőket és a magyar terményeknek külföldre való szállítóit, mert bizony igen sok esetben érzékeny anyagi veszteséggel és sokszor ismétlődő áldozattal jár az, ha egy lelkes magyar kereskedő áruinak a külföldön piacot akar teremteni. Hogy aztán úgy magának, mint az országnak a magyar termények kivitelével tiszteletet és dicsőséget szerezzen.

Egy ilyen híres cégnek a feje Dományi József eszár és királyi udvari borszállító, aki bizony a kontinensen majdnem minden uralkodó asztalára eljuttatja az ő sajáttermésű kitünő borait.

Hogy mi ezt a pár elismerő sort ide iktatjuk e polgári érdemekben is tekintélyes cég tulajdonosáról, azt azért teszük, hogy buzdítsuk az ifjút, Dományi Jánost, az új cégtársat is arra a munkára, melyben atya közel félszázad óta szakadatlanul és ernyedetlen szorgalommal fáradozik.

Tiszteletet érdemel az olyan kereskedő akinek

fő célja az, hogy érvényesüljön külföldön a magyar kereskedelem. Ez az, amiben nagy érdemei vannak Domány Józsefnek. Ő egyike azon bornagykereskedőknek, aki segítette megteremteni a magyar bor kivitelét. Nem kis dolog volt ám ez azokkal az ellenáramlatokkal szemben, melyek évtizedekkel ezelőtt az olasz és a francia bornak akarták az elsőséget adni a magyar borok felett . . . Manapság már az egész világon elismerik a magyar bor kitünőségét. És hogy ez tényleg így van, abban bizony sok része van Domány Józsefnek.

Judex.

AZT BESZÉLIK.

Azt beszélük a faluba hosszat:
Nincsen nálam hat megyébe roszaabb;
Hitegetem a lányokat rendre,
Pedig nincsen, csakis egy, kedvemre!

S ezt az egyet szeretni nem félek,
Hogy szeretem, vele kinek vétek?
Ki úgy tartja, vesse a szememre,
Hivatkozom igaz szerelmemre . . .

Tiszta szivből szeretem ez egyet,
Valamennyi között a legszebbet . . .
Beszélhet hát a falu pletykája:
Kocsmárosné! csak azért is
Szeretöm a lányt!

Baka Elek.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

Eltekintve attól a pár új darabtól a mi a színházban előadott, semmi különösebb dolog nem történt. A színészbetegségek miatt egyre műsorváltozás van. Mindazonáltal szerencséje van Zilahinak, mert a közönség elég szorgalmasan jár a színházba.

A francia sikamlós darabok, melyeket a Vigszínház importál a vidékre, hozzánk leghamarabb jutnak el. Sze-met kell hunyni a jó izlésnek, az erkölcsről, a morálról egyáltalán nincs mit beszélni. Mert a kaviárt, a bujaságot, a kéjes injekciót úgy látszik, hogy szereti az aradi közön . . . Az aláhuzott perverzitásnak és durva pikante-riának melegágya minden modern francia vígjáték. És mégis ez kell ugya páholy publikumnak mint a földszint-nek . . . Nem esoda tehát ha a karzat meg eszeveszetten röhög a szinpad arcátlanságokon.

Az Aranyhíd című darabban csak kétszer esukódik be a hál-ószoba ajtaja a bujaságnak nem titkolt sőt fokozott kreatuális alakjai mögött. Sőt a felvonás még tovább tart, hogy annál érthetőbbé tegye a helyzetet, a zárt ajtókat mögötti történeteket a néző előtt.

Kérdem most már, hogy érdemes-e magyar írónak lenni, érdemes-e magyar tárgyú szindarabokat írni, mikor a francia esatornabüz ennyire kedves illat a mi közönségünknek. Szomorú dolog ez, olyannyira szomorú, hogy a

Aranyossy Janka.

következményektől szinte borzongás fogja el a magyar író lelkét. Bánkbanra, Kuruc Feja Dávidra, Aranyemberre. Toloncra, Falurosszára üres ház van. A Csodagyerek és az Aranyhid pedig zsufolt házat biztosít a színházi pénztárnak. Miért tartson egy élelmes szinigazgató a műsoron más darabot akkor, mikor a közönség szívesen szívja magába Páris külvárosának esatornabüztét.

Az Aranyhid előadásának, játérend szempontjából csak azt jegyezzük meg, hogy ne kövessen el máskor a szereposztó fő, főmufti olyan szemenszedett tapintatlanságot, szóval hogy jellemszerelmes, bonviván szerepeket ne osszon ki Mariházinak aki nem való erre a szerepkörre, mert semmiképen sem tud beleilleszkedni az ilyen szerephez szükséges játék finomsággal és kedvességgel... A Csodagyerekben amilyen jó volt Mariházi az összegabalyodást szövő haszonleső építész szerepében, olyan csapnivaló rossz és izléstelen volt az Aranyhid-jában. Ujabbán Novelli társulatának kitűnő bonvivánját utánozza Mariházi, de csak azzal, hogy akkor veri két tenyerével a felső lábszárait, amikor arra tényleg semmi szükség nincsen... Szerelmet vallani meg egyáltalán nem tud a színpadon, ilyen jelenetekben felszeg és esetlen, mint akár egy nyakát megszorított vergődő kígyó, ehhez még hörgő, rekedt organuma is fokozza a visszatetszést... Aranyosi Janka és Békés jót nyújtottak alakításukkal.

Volt egy igen sikerre méltó kétf-lyonásos opera bemutató is Orbán Árpád Katinka című magyar tárgyú operája van újabbán műsoron. Erről a költőiesen bájos zenéjű darabról a legnagyobb elismeréssel lehet megemlékezni Díeséretet és elismerést érdemel Orbán Árpád a kitűnő zeneszerző azért, hogy magyaros zenei ütemekkel szinte uttörőként a legelső rendű operák közzé emelte Katinka című dalművét, amelyben Zilahiné, Bejey, Békéssy és Fóti Frida igazán maradandó sikert értek el. (H.)

IRODALOM.

Iza és Pálma. Ez a címe szerkesztőnk, Liptófalvi H. István új regényének, melyet az „Alföld” következő számában kezdünk meg közölni. A kolostor falai közül indul ki a regény, mely két vízontagságos életet rajzol meg, igen érdekes epizód eseményekkel. Két társaságbeli uriaszonyról lesz szó, olyanokról, a kikben mindenki ismerősre vél találni. A regény a jelenlegi társadalmi élet elevenébe hat és hű tükrét mutatja be annak a ferde és hazug felfogásnak, mely manapság áthatja a magyar középosztály társadalmi életét.

Olvasóink figyelmét már most felhívjuk Liptófalvi H. István új regényére.

Munka után. A mi kedves munkatársunk, Nikelszky Gézának most jelent meg verskötetete, melynek már izléses és pazar kiállítása is megérdemli azt, hogy feltűnést keltsen. A verseskönyv érdemleges méltatására még visszatérünk; addig is felhívjuk olvasói k érdeklődését Nikelszky könyvére, mely Pécselt a szerzőnél megrendelhető.

A NAGY VILÁGBÓL.

Zolnay lovag. Ez egyszer el lehet azt mondani, hogy addig jár a korsó a kutra, a míg csak eltörök...

Már az is elég nagy blamázs volt lovag Zolnay vivőmesterre, hogy Formanek osztrák tiszt nem verekedett meg vele. Ambár az igaz, hogy ez inkább kibuvó volt Formanek ezredparancsnoksága részéről, hogy annyira böngészte a foltokat a lovag vivőmester multjában. Valószínűleg nem akarta kitenni Formaneket az összekaszabolásnak, a mit bizonyosra lehetett venni.

A hangulat, a szimpátia inkább Zolnay mellett volt... Tehát kár volt ezt a kis szimpátiát lerombolni azzal, hogy a hazafiasság jegyében krakélerséggel provokálja újra azt, hogy ő huzza a rövidet. Elvégre ennek a ballépésnek megint Zolnay itta meg a levét-

A Hadik-huszárok tisztjei, amióta a színről színre magyar Lázár Frigyes az ezredparancsnok, azóta soha semmi összekoocanása nem volt a tisztikarnak a cibilekkel. Sőt ugy Aradon, mint Kikindán társadalmilag barátságos viszonyban élnek a huszártisztek a polgársággal Ez tényleg igaz és ezt elvitatni nem lehet...

Tehát kár volt lovag Zolnay vivőmesternek kikötni a huszártisztekkel: azért is kár, mert a Formanek-féle ügyet a sovíniszta magyar szimpátia még csak elnézte és elhallgatta, de a kikindai esetet határozottan elítéli... A morál pedig ebben az, hogy lovag Zolnaynak kár volt utánozni tolesvai Bonist, a kinek bizony sikerült amugy magyarosan tisztességre megtanítani a magyargyalázó Struchlit...

Vass Géza. Nagyon csalódik az, aki azt hiszi, hogy a kinek most nevét tollamra vettem, az várja, vagy óhajtotta azt, hogy róla megemlékezzünk. Nem törődik ő azzal, hogy ki és mennyire méltatja az ő

tizenötévi munkásságát egy lapvállalatnál. Vass Géza szigorú kötelességérzetének elég fényes bizonyítéka az, hogy szakadatlanul 15 év óta röjja a betűket egymás mellé az Aradi Közlöny részére. Az idő bizony eljárt és 15 év egy hírlapíró életében a lelket és ideget ölé munka mellett kétszer annyit számítá. . . Mert bizony hírlapírónak lenni nem olyan m. mint más hivatalbeli állás . . . A szerkesztőségben nincs helye még egy mondatnyi restanciának sem, itt nap-nap után meg kell írni azt, a mi egy napi lapba való, a korrekt, a lelkiismeretes hirdás nyomán.

Nem is zengek én dicsőhimnuszt Vass Gézának, csupán a kollegiális barátság szeretetével üdvözölöm őt akkor, a mikor fáradhatlan munkásságával elérte azt, hogy ő is jubiléus számba megy anélkül, hogy ő erre gondolt volna is, vagy hogy ezt kikövetelte volna magának.

Mert hát a hivatalbeli és egyéb vállalatok jubiléusai lesik, várják jubileumuk napját . . . Egy hírlapíró pedig örvend annak, ha nem kell arra gondolnia, hogy hosszú tizerőt év óta röjja egymás mellé azokat a betűket, a melyek már kora reggeli órákban szájról-szájra adják a világ napi krónikáját . . .

A kártya. Szomorú dolog, hogy a magyar társadalmi életben a kártya igen sok esetben nagy szerepet visz . . . Montekarlót leszámítva, talán sehol a világon nem hódolnak annyira a hazardjátékoknak, mint nálunk Magyarországon. Csak nagy ritkán jön be hozzánk külföldről a pénz, inkább kiviszik azt tőlünk, mintsem behoznák. Szemere a szerencsés hazardjáték mellett, hogy nyert Bécsben, legalább itthon hazafias célokra áldozta a könynyen jött pénz egy részét.

De legtöbb hazardjátékos, a kik még gazdag emberek is, azért játszanak, hogy kifosztva az egyiket újra és újra más áldozatot keresenek a vétkes meggazdagodásra. A hazardjátékokra épített meggazdagodás reménye határos az aljassággal: bizonyos abnormitás és lelki elzüllöttség kell ahhoz, hogy valaki 24 vagy 48 óra alatt arepirulás vagy lelkiismeretfurdalás nélkül zsebre vágja a másik százazereit.

Nem elég, hogy Sacelláry nyert vagy másfél százézer koronát készpénzben, még adósa is maradt szép summával Dungyerszki a boldog nyerőnek . . . A kártyaadósságot persze Dungyerszki familiája nem hajlandó megfizetni az eltévedt családtagért. Inkább bolondnak vagy beszámíthatatlannak deklaráltatja a családja a vesztest, mintsem kifizesse a kártyaadósságot . . .

Uristen, hány ezer ember tudással, műveltséggel, jó szívvvel, lelkiismerettel és verejtéssel dolgozik nap-nap után számos családtagnak a betevő falatért . . . És a nyomoruságos országban mégis vannak olyan kánaáni boldogságban élő emberek, a kik kétszer 24 óra

alatt, hazard kártyajátékkal százazereket nyerhetnek és ugyan annyit veszhetnek. És még a magyar urak között, hogy tovább menjünk a magyar képviselők, a hon atyái közt akad olyan, a ki választott bíróságí tisztségre vállalkozik az ily abnormis, az ilyen bolondok házába való ügyben . . .

Ugyan, ugyan, hol van az a Dungyerszky és az a Sacelláry, a ki a magyar irodalom pártolására évenként elkölt pár száz koronát. Hol van, hol van az a hazardjátékos, a ki ha nyert vagy veszett, meglátná az utszéli kollektust . . . Ilyen bizony ninesen!

Aradi Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság

Meghívás.

Az Aradi Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság

t. részvényeseit

a folyó évi január hó 31-én délelőtt fél 10 órakor az intézet helyiségében, (Andrássy-tér 21. szám I. emelet) tartandó

rendes évi közgyűlésre

ezennel tisztelettel meghívjuk.

Tárgysorozat:

1. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítése 2 részvényes kiküldése.

2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése az 1903. évi számadások megvizsgálására, a mérleg megállapítása, valamint a tiszta nyereség felosztása és a felmentvények megadása iránti határozathozatal.

Azon t. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni óhajtanak, felkéretnek, hogy az alapszabályok 19. §-a értelmében részvényeiket **folyó évi január hó 28 ig** az intézet pénztáránál téritvény ellenében letéteményezni sziveskedjenek.

Arad, 1904. január hó 16-án.

Az igazgatóság.